OG'IZ BO'SHLIG'IDA TISHLAR VA PARODONT TO'QIMALARINI KOMPLEKS REABILITATSIYA QILISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI

Raximova Dilorom Madamin qizi
Central Asian Medical University, Ordinator
https://doi.org/10.5281/zenodo.23020237

Annotatsiya: Og'iz bo'shlig'idagi tishlar va parodont to'qimalarining bir vaqtning o'zida zararlanishi chaynash funksiyasi, estetika va bemorning hayot sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Bunday holatlarda kompleks reabilitatsiya periodontal, terapevtik, ortopedik va implantologik davolash usullarini o'zaro uyg'unlashtirishni talab qiladi. Zamonaviy yondashuvlarda asosiy maqsad yallig'lanishni bartaraf etish, saqlab qolish mumkin bo'lgan tishlarni mustahkamlash, yo'qolgan tishlarni tiklash va uzoq muddatli funksional barqarorlikka erishishdan iborat.

Kalit so'zlar: parodont, kompleks reabilitatsiya, dental implantatsiya, periodontit, protezlash, okklyuziya.

Tish va parodont to'qimalarining keng tarqalgan zararlanishlari stomatologik amaliyotda murakkab klinik holatlardan biri hisoblanadi. Periodontal yallig'lanish, tishlarning qimirlashi, kariyes, endodontik kasalliklar, tishlarning yo'qolishi va okklyuzion buzilishlar ko'pincha bir-biri bilan o'zaro bog'liq holda uchraydi. Shu sababli bunday bemorlarni davolashda faqat bitta yo'nalishga asoslangan terapiya yetarli bo'lmaydi.Kompleks reabilitatsiyaning asosiy vazifasi og'iz bo'shlig'idagi patologik jarayonlarni ketma-ket bartaraf etish, qolgan tishlarni imkon qadar saqlab qolish va chaynash apparatining funksional yaxlitligini tiklashdir. Davolash rejasi har bir bemorning periodontal holati, alveolyar suyak miqdori, tishlarning prognozi va umumiy sog'lig'iga qarab individual belgilanadi.

Kompleks reabilitatsiya batafsil klinik va rentgenologik tekshiruvdan boshlanadi. Parodontal cho'ntaklar chuqurligi, milk qonashi, tishlarning qimirlash darajasi, gingival retraksiya, alveolyar suyak yo'qotilishi va okklyuzion munosabatlar baholanadi. Panoramik rentgenografiya va zarur hollarda CBCT yordamida suyak to'qimalarining holati, periapikal o'choqlar va implantatsiya uchun anatomik imkoniyatlar aniqlanadi.

Davolashning birinchi bosqichida faol periodontal yallig'lanish nazoratga olinadi. Professional gigiyena, tish toshlarini olib tashlash, ildiz yuzasini ishlov berish va bemorga individual og'iz gigiyenasi bo'yicha tavsiyalar berish muhimdir. Periodontal holat barqarorlashgandan keyingina keyingi ortopedik yoki implantologik bosqichlarga o'tiladi.Kariyes va endodontik o'choqlar ham davolanishi lozim. Prognozi yaxshi bo'lgan tishlarni saqlab qolish kompleks reabilitatsiyaning muhim tamoyillaridan biridir. Tish to'qimasi katta hajmda yo'qolgan hollarda koronka, вкладка yoki boshqa ortopedik konstruksiyalar qo'llanilishi mumkin. Prognozi umidsiz bo'lgan tishlar esa ekstraksiya qilinadi. Yo'qolgan tishlarni tiklash usuli qolgan tishlar va suyak to'qimalarining holatiga qarab tanlanadi. Ko'priksimon protezlar, olinadigan protezlar yoki dental implantlarga tayangan konstruksiyalar qo'llanilishi mumkin. Implantatsiya rejalashtirilganda periodontal yallig'lanish to'liq nazorat ostiga olingan bo'lishi kerak. Suyak yetishmovchiligi mavjud bo'lsa, suyak augmentatsiyasi yoki boshqa rekonstruktiv muolajalar talab qilinishi mumkin.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Okklyuzion munosabatlarni tiklash ham davolashning muhim qismidir. Tishlarning yo'qolishi yoki migratsiyasi chaynash bosimining notekis taqsimlanishiga olib keladi. Shu sababli yakuniy protezlashda barqaror va fiziologik okklyuziyani shakllantirish parodont to'qimalariga ortiqcha yuk tushishining oldini oladi.

Zamonaviy raqamli texnologiyalar kompleks reabilitatsiyaning aniqligini oshirmoqda. Intraoral skanerlash, CBCT, virtual implant rejalashtirish va CAD/CAM tizimlaridan foydalanish davolash natijasini oldindan modellashtirish va individual protez konstruksiyalarini tayyorlash imkonini beradi.

Davolash yakunlangandan keyin muntazam nazorat muhim ahamiyatga ega. Parodont holati, implantlar, protezlar va og'iz gigiyenasi davriy ravishda tekshirilishi kerak. Bemorning gigiyena qoidalariga rioya qilishi uzoq muddatli natijaning asosiy shartlaridan biridir.

Tishlar va parodont to'qimalarini kompleks reabilitatsiya qilish ko'p bosqichli va individual yondashuvni talab qiladi. Davolashning muvaffaqiyati periodontal yallig'lanishni bartaraf etish, saqlab qolish mumkin bo'lgan tishlarni konservativ davolash, yo'qolgan tishlarni oqilona protezlash yoki implantlar bilan tiklash hamda okklyuzion barqarorlikni ta'minlashga bog'liq.Zamonaviy raqamli diagnostika va rejalashtirish usullaridan foydalanish reabilitatsiyaning aniqligi va prognozliligini oshiradi. Uzoq muddatli natijaga erishishda esa muntazam periodontal nazorat va bemorning to'g'ri og'iz gigiyenasi hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Newman M. G., Takei H. H., Klokkevold P. R., Carranza F. A. Newman and Carranza's Clinical Periodontology. Elsevier, 2019.
2. Lindhe J., Lang N. P. Clinical Periodontology and Implant Dentistry. Wiley-Blackwell, 2021.
3. Sanz M., Herrera D., Kebschull M. et al. Treatment of stage I–III periodontitis. Journal of Clinical Periodontology. 2020;47:4-60.
4. Tonetti M. S., Greenwell H., Kornman K. S. Staging and grading of periodontitis. Journal of Clinical Periodontology. 2018;45:S149-S161.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.